

4.2. В Нахимовското училище

Нахимовското училище беше настанено в сградата на сегашното основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“, което се намира в центъра на града. До нея е сградата на бившата Мъжка гимназия във Варна, в която сега се намира Градската художествена галерия на гр. Варна.

Преди постъпването на децата от цялата страна в Нахимовското училище ние, кадетите от Морско училище, участвахме в подготовката на помещенията и тяхното обзавеждане за посрещане на учениците.

Сградата на Нахимовското училище

Първите ученици от 5 до 9 клас постъпиха в Народно военно Нахимовско училище на 1 февруари 1952 г.

Групата от командированите кадети от Морско училище, общо 48 човека, бяхме разделени на два класа, както тогава се казваха групите от 5. до 9. клас.

Нашето обучение в Нахимовското училище продължи по същите учебни програми, като дори част от преподавателите от Морско училище продължиха да ни преподават.

Официално Нахимовското училище беше открито на 3 март 1952 г. То беше открито от тогавашния министър на отбраната армейски генерал Петър Панчевски със съответния тържествен ритуал, с речи и пожелания. Като форма на военна организация, на училището беше връчено знаме от Министъра на отбраната. За знаменосец беше определен нашият съвипускник нахимовец Кирил Антонов, асистенти бяха нахимовците Станой Станоев и Асен Тодоров също от нашия випуск. При връчване на знамето, а и след това в строя, има офицер като старши на групата знаменосци. Такъв беше старши лейтенант Никола Николов, досегашният ни командир на рота в Морско училище. Той беше назначен за комендант на училището.

Официално откриване на Нахимовското училище на 3 март 1952 г. На преден план – знаменосците. Отляво надясно: старши лейтенант Никола Николов, нахимовец Станой Станоев, знаменосецът нахимовец Кирил Антонов и нахимовец Асен Тодоров.

Първият началник на Нахимовско училище беше капитан II ранг Георги Аврамов, заместник-началник по строевата и учебната част беше капитан II ранг Неделчо Сяров, началник на политическия отдел – капитан II ранг Христо Русев и началник на тила – капитан III ранг Димитър Мирчев.

Реч произнася министърът на отбраната армейски генерал Петър Панчевски. Вляво на снимката е първият началник на Нахимовско училище капитан II ранг Георги Аврамов

Нахимовците в организационно отношение бяха разделени на две роти. Старшите класове, т.е. двата класа на бившите кадети, бяха едната рота с командир капитан лейтенант Владимир Ставрев, а всички останали класове съставляваха втората рота с командир старши лейтенант Божидар Сотиров. Всеки отделен клас, който в строево отношение е отделен взвод, имаше командир-възпитател, а също помощник командир на взвод, а ротите – старшина на ротата, свръхсрочно служещи старшини или мичмани. За командири на отделения в младшите класове се назначаваха нахимовци от старшите класове.

Условията на живот и обучение в Нахимовското училище се отличаваха съществено от тези, които бяха за нас в Морско училище (8 Приморски полк). Сградата беше нова и се отопляваше със собствено парно отопление. Класните стаи и спалните помещения бяха

Аз с формата на нахимовец

чисти, светли и добре обзаведени. Храната беше вкусна и достатъчна по количество, приготвена под ръководството на преместения от Морско училище главен готвач бай Кольо.

Нахимовците имаха красиви военни униформи. Парадните униформи през зимата бяха така наречените бушлати с черни панталони, на които имаше сини лампази и барета с лента, на която има надпис със златни букви „Народно нахимовско училище“. Към зимната униформа имаше черни леки обувки и шинел. Лятната парадна униформа беше цялата от бял памучен плат, бяла барета и бели обувки.

Където и да се появяха в града, особено нахимовците от малките класове привличаха вниманието и бих казал възхищението и умилието на хората. Ние от старшия випуск бяхме достатъчно големи и не правехме особено впечатление. Например, в нашата рота имаше нахимовец Велко Душков, който беше 4 – 5 години по-голям от нас.

Класното ни отделение с командир лейтенант Христо Дончев. Отляво надясно на първия ред – клекнали: Радко Дечев, Денчо Минчев, Георги Димитров, Иван Йотов, Петър Николов; на втория ред: Ставро Марков, Димитър Карагьозов, лейтенант Христо Дончев, Иван Друмев, Милчо Зарков, Марин Цонев, Жеко Златев; на третия ред: Васил Апостолов, Станой Станоев, Илия Тунчев, Петър Димиткалиев, Никола Димитров, Стефан Арабаджиев, Людмил Шишков, Петър Иванов

Пред паметника на Сталин на входа на Морската градина. Отляво надясно: Иван Йотов, Иван Друмев, Кули Кулев, Стефан Златков

Особено вълнуващо както за нас, така и за публиката беше участието на нахимовци във военните паради в София и Варна.

Основната дейност на училището беше обучението и възпитанието на нахимовците и осигуряване на условия за тяхното физическо и духовно развитие.

В училището бяха назначени едни от най-добрите преподаватели от града. Офицерите, назначени в училището, бяха специално подбрани. Това особено се отнася за командирите на роти и командирите-възпитатели на взводове.

Военните поръчки и обучение по военно и военноморско дело бяха съобразени с възрастта на нахимовците.

Разбира се, на първо място беше осигуряване на условия за запазване на здравето на нахимовците. В училището имаше медицинска служба със стационар и зъболекарски кабинет. Началник на Медицинската служба беше опитният военен лекар капитан I ранг доктор Жеков.

В делничните дни сутрин се провеждаха учебните занятия, а след обед се осигуряваше време за почивка, спорт и други мероприятия.

Вечерно време се провеждаше самостоятелна работа в класните стаи за самостоятелно усвояване на предадения учебен материал и за изпълнение на „домашните“ задания. По време на самостоятелната работа при необходимост се оказваше помощ от преподавателите или нахимовците от по-старшите класове. Такава помощ от преподавателите се оказваше и при подготовката за провежданите изпити.

Резултатите от учебната работа на училището бяха много добри. При провеждане на изпити и други форми за оценка на подготовката на учениците в града и в страната нахимовците заемаха челните места. Това се отнася особено за математика благодарение на прекрасния ни преподавател Стоян Михайлов. Помня още преподавателите ни и по другите предмети: по български език и литература – Пенка Попова, по английски език – Сара Бони, по руски език – Донка Стоева, по история – Василка Донкова, по физика – Станчо Казаков, по логика и психология – Васил Василев и др.

Снимка от 2002 г. Бивши нахимовци, 2 години след нашия випуск, с наши преподаватели.

Отляво надясно: Радко Миленов, Румен Йосифов (суворовец), Христо Контров, 2-жа Василка Донкова (преподавателка по история), Панайот Генчев, о.з. капитан II ранг Неделчо Сяров (заместник-началник на Нахимовско училище), Атанас Йорданов, 2-н Стоян Михайлов (преподавател по математика), Иван Фотев, Димитър Павлов, Иван Кратунков, о.з. лейтенант Васил Ляпчев (командир на взвода), Русин Петров

Особено внимание се отделяше на спорта и физическото развитие на нахимовците. Спортните отбори на училището и спортисти по индивидуални спортове в ученически състезания заемаха много често първо и други челни места.

Голяма роля за физическото развитие на нахимовците имаха летните морски лагери на брега на Варненското езеро и в местността Карантината във Варненския залив. Ежедневието на тези лагери беше изпълнено с плуване, гребане, ветроходство и други дейности от морското дело.

Тези лагери способстваха не само за физическото укрепване на нахимовците, но и за самочувствието ни, че не само носим морска униформа, а вече сме се докоснали и до морето и морската служба.

Едно от важните неща, които изпълняваше само нашата рота, както и очаквахме, беше въоръжената охрана на училището. Имаше два поста, един на входа на училището и другият зад сградата на училището, където беше парното отопление. Тези постове се носеха от нас само през нощта, а след това се влизаше в клас. Назначаваше се началник на караула и четирима часови, по две смени на всеки пост. Застъпвахме караул със зачислените ни карабини и бойни патрони.

Имам два спомена от носенето на караула. Първият си беше направо произшествие, а вторият само лично преживяване.

Не помня двамата човека, които бяха на пост, но помня, че началник на караула беше нахимовецът Георги Димитров (Жупана), а тези, които се сменяхме от пост, бях аз и нахимовецът Петър Иванов. Караулното помещение беше една малка стая на стълбищната площадка между първия и втория етаж. Не помня къде трябваше да се разреждат карабините след снемането от пост, но във всеки случай не е в караулното помещение. След като влязохме в караулното помещение, Петър Иванов направи нещо с карабината си и гръмна (произведе изстрел). След това в уплахата си хвърли карабината на леглото, а ние с Жупана „изхвъркнахме“ бързо от караулното помещение.

Слава богу всичко мина само със силната ни уплаха. Помня това произшествие, защото бях участник в него, но то се запомни и от всички нахимовци. Моят приятел и съвипусник беше „наказан“ със заповед на Началника на училището с „лишаване от носене на караулна служба“ за един месец. Наказанието беше малко странно, но е факт.

Вторият спомен от караулната служба в Нахимовско училище е свързан със зимата на 1952 г. Споменах, че тя беше много студена и снежна, но трябва да добавя и продължителна. Бях караул на 7 срещу 8 март 1952 г. на поста на входа на училището. Снегът още не се беше разтопил напълно. През нощта се изви много силна снежна буря. Силно валеше сняг и вятърът беше много силен. В такива случаи на пост бяхме облечени с едни големи кожуси (наричаха се габини). Помня, че от снежната буря не се виждаше нищо на няколко метра, а вятърът не ми позволяваше да се придвижва от будката на часовия на входа до сградата на училището, която беше на двадесетина метра. Вятърът беше толкова силен, че мен, облечен с този голям кожух, щеше да ме събори в снега.

Сигурно много варненци още помнят снежната буря на 8 март 1952 г.

Друг спомен, останал в мен, е свързан със смъртта на Сталин. На 5 март 1953 г. бе обявено, че Сталин е починал. Това събитие беше прието от нас, както и повечето българи като голяма трагедия и събитие, което предвещавахе неизвестност в бъдещето.

В училището беше организиран траурен митинг, държаха се тъжни слова, изпратени бяха съболезнователни телеграми.

Мисля, че през зимата на 1953 г. в България имаше много силна епидемия от грип. Почти всички нахимовци бяха за няколко дена в леглата си в спалните помещения. В помощ на медицинската служба на училището бяха дошли ученички от съществуващото тогава Училище за медицински сестри. Тяхното присъствие малко разведряваше обстановката, но епидемията наистина беше масова.

Една година и половина някак си бързо мина и ето, че след втория срок на 11 клас ни предстоеше матура. Тогава матурата беше задължителна за всички. Тя беше по български език и литература и по математика. Още помня, че темата по литература беше за Никола Вапцаров.

Наскоро беше въведено получаването на златни и сребърни медали за завършено средно образование за ученици, съответно завършили с пълно отличие, и за тези с една оценка добър. Тогава се използваше петобална система за оценките в България, по подобие на системата за оценки в Съветския съюз.

Златен медал от випуска ни получиха Кирил Антонов, Васил Апостолов и Никола Димитров, а сребърен – ние с Петър Живков. Имах само една добра оценка по български език и литература.

Не помня колко беше средният успех на първия випуск на Нахимовско училище, но мисля, че получихме много добра подготовка.

След матурата изкарахме летния морски лагер на Карантината, а след това бяхме в последния ни домашен отпуск като нахимовци.

В края на м. август 1953 г. след завръщането ни от домашен отпуск за последен път се строихме в двора на Нахимовско училище и се простихме със знамето на училището и останалите нахимовци.

След това под командата на командира на 10 рота в Морско училище капитан-лейтенант Атанас Насков под строй напуснахме двора на Нахимовско училище, пресекохме две улици и вече отново бяхме в двора на НВМУ „Н. Й. Вапцаров“ на ул. „Стефан Караджа“, както и през м. август 1951 г., когато бяхме приети. Съвипускниците ни, които останаха в Морско училище, вече бяха преместени от 8 Полк в основната сграда на училището.

*Сребърният медал,
с който завърших Нахимовско училище*

Трябва да кажа, че не всички нахимовци от нашия випуск продължиха обучението си в Морско училище. Някои напуснаха още преди завършване по болест, други напуснаха след завършване на училището и продължиха в граждански висши училища. Не помня какви са били основанията за напускане на училището, но например помня, че завършилите с медали можеха да продължат в гражданско висше училище без конкурсен изпит. Всички, които завършиха с медали от нашия випуск, продължиха в Морско училище.

Сега от опита на годините, като се връщам назад в онези времена, се замислям беше ли необходимо създаването на Нахимовско училище?

Суворовско и Нахимовско училище са създадени с Решение на Политбюро на ЦК на БКП № 226 от 10 август 1951 г. В него е посочено „...2. В Суворовското и Нахимовското училище да се приемат деца на работници, на загинали антифашисти, партизани и воители от Въоръжените сили на нашата Социалистическа родина, на възраст 10 – 11 години, завършили четвърти клас на единните училища. ...“. В решението е описан начинът на създаване на училищата, подбора на учениците, организацията на обучението и живота, подбора на учителите и др.

С оглед на политическата система, която тогава беше в България, създаването на тези училища може би е било правилно.

Но според мен поставянето на такива малки деца в условията, които в определен смисъл можем да наречем „военни“, не е нормално.

Това според мен се потвърждава и от факта, че през м. август 1955 г. има предложение от Министъра на отбраната за закриване на Суворовско и Нахимовско училище и те са закрити.

Годините, прекарани в Нахимовското училище, за всички нахимовци са незабравими. Това се потвърждава от факта, че още продължават да се срещат бившите нахимовци по различни поводи, да са живи още приятелствата, създадени през онези години.

Това се отнася в някаква степен и за нас, кадетите, приети в Морско училище, но не в такава степен като малките нахимовци. Това според мен е така, защото ние продължихме заедно обучението си още четири години в Морско училище с тези, които останаха в училището. Обучението, службата, преживяванията и животът през тези четири години оказаха много силно влияние в нашето развитие и нашите отношения.

Ние през тази година и половина, докато бяхме в Нахимовското училище, запазихме чувството си за принадлежност към Морско училище и не забравяхме, че пребиваването ни там е временно.